

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Історична
пам'ять та критичне мислення в освіті»

Розробник(и): ФОП Дячук Людмила Федорівна, ЄДРПОУ 2384007045

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Л. Ф. Дячук

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми - Програма актуальна через необхідність формування об'єктивного погляду на історичні події та протидії дезінформації в освітньому процесі.

Цільова група: Вчителі історії, правознавства та громадянської освіти.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми - Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації - Розвиток професійної майстерності педагогів-істориків у роботі з різними типами джерел.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Вивчення сучасних підходів до висвітлення історії України
- Опанування методик візуалізації історичних даних
- Розвиток критичного аналізу медіаповідомлень про минуле

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- предметно-історична
- аналітична
- громадянська
- цифрова

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Слухачі зможуть формувати в учнів здатність критично оцінювати історичні факти та

усвідомлювати роль України в світовому контексті.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Лайфхаки для сучасного вчителя	1	1-29	2-30
2	Комікс та мультфільм за 10 хвилин: онлайн-сервіси для створення яскравих історій для цікавого уроку	1	1-29	2-30
3	Додатки Google для спільного використання	1	1-29	2-30
4	Створення онлайн уроків. Тести. Зворотній зв'язок з вчителем.	1	1-29	2-30
5	Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.	1	1-29	2-30
6	Лайфхаки сучасного вчителя на уроках історії та громадянської освіти	1	1-29	2-30
7	Формування предметної компетенції на заняттях з історії	1	1-29	2-30
8	Практики екскурсійної роботи. Інтегровані уроки історії.	1	1-29	2-30
9	Інфографіка і засоби візуалізації в навчальному процесі	1	1-29	2-30
10	«Вступ до історії України та громадянської освіти. Проведення уроку відповідно до вимог НУШ 5 клас»	1	1-29	2-30
11	Вступ до історії. Підвищення кваліфікації	1	1-29	2-30
12	Основи роботи з платформою Moodle в умовах дистанційного змішаного навчання в ЗЗСО	1	1-29	2-30
13	Передача вчителем Патріотичного та мотивуючого настрою. Формування української ідентичності.	1	1-29	2-30
14	Підвищення ефективності дистанційних уроків історії за допомогою мобільних додатків: освіта у смартфоні	1	1-29	2-30
15	Використання візуальних методів для залучення учнів та підвищення ефективності навчання	1	1-29	2-30
16	Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфhakів.	1	1-29	2-30
17	Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
18	Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.	1	1-29	2-30
19	Впровадження STEM підходів на уроках Історії	1	1-29	2-30
20	6 клас НУШ: Інтегрований курс історії - нові підходи та методики роботи	1	1-29	2-30
21	Історія. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
22	Конструювання та застосування компетентнісно орієнтованих завдань з інтегрованих курсів історії 6 класів НУШ: методична скарбничка вчителя-предметника.	1	1-29	2-30
23	Методи та практичні аспекти історії у 6 класах НУШ. Формування навичок міжпредметної інтеграції.	1	1-29	2-30
24	Конструювання та оцінювання компетентнісних завдань з історії у 7 класі НУШ	1	1-29	2-30
25	Цифрові ресурси вчителя історії у 7 класі НУШ	1	1-29	2-30
26	Компетентнісно-орієнтований потенціал уроку історії у 7 класі НУШ	1	1-29	2-30
27	Історія України у 7 класах НУШ: вивчай, відкривай, досліджуй	1	1-29	2-30
28	Методи та форми організації ефективної взаємодії на уроках історії у 7 класах НУШ	1	1-29	2-30
29	Стратегії та підходи до викладання курсів громадянської та історичної освітньої галузі циклу базового предметного навчання НУШ	1	1-29	2-30
30	Історія та громадянська освіта: нові підходи до формування компетентностей.	1	1-29	2-30
31	Прийоми та ресурси для реалізації наскрізних компетентностей у 8 класах НУШ громадянська та історична освітня галузь	1	1-29	2-30
32	НУШ у 8 класі: історія, що формує ідентичність та компетентності	1	1-29	2-30
33	Ігрові технології на уроках історії та громадянської освіти	1	1-29	2-30
34	Діяльнісний підхід через гру: сучасні методики для історичної галузі.	1	1-29	2-30
35	STEM-орієнтовані та інтерактивні методики викладання історії в 9 класі	1	1-29	2-30
36	Від дат до досліджень: сучасні STEM-практики викладання історії в школі	1	1-29	2-30
37	Історія без зубріння дат: критичне мислення на уроках	1	1-29	2-30
38	Уроки історії, що виховують громадянина: практичні прийоми	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Лайфхаки для сучасного вчителя

Ключові питання теми: Акцент доповіді буде базуватись на 'візуалізації' сучасного освітнього контенту. Саме 'картинка' є

домінантною для сучасних дітей, тому викладач має бути 'в тренді' й завжди готовий до інтеграції - як міжпредметної, так і міжвікової. Сьогодні педагог не передає знання, а створює 'картину світу' для кожної дитини... власне, рівень деталізації цих освітніх 'полотен' демонструє якість взаємодії між учнем та його ментором...

Тема 2. Комікс та мультфільм за 10 хвилин: онлайн-сервіси для створення яскравих історій для цікавого уроку

Ключові питання теми: Легка і зрозуміла подача інформації у мультфільмах та коміксах не втомлює довгими текстами, більш того, зацікавлює, відповідно, процесом перегляду та читання. Комікси всесвітньо відомого карикатуриста Ларрі Гонніка серії «Природнича наука у коміксах», наприклад, популяризують такі часто складні для сприйняття алгебру, фізику, хімію та інші. Для тих же, хто не вміє малювати, та при цьому бажає розповідати про науку цікаво й зрозуміло, існують онлайн-сервіси. Там є заготовки, що зберігає час на інші справи.

Тема 3. Додатки Google для спільного використання

Ключові питання теми: Google та його додатки; Спільне використання; Налаштування спільного доступу; Практичне використання додатків Google;

Тема 4. Створення онлайн уроків. Тести. Зворотній зв'язок з вчителем.

Ключові питання теми: Запустити онлайн-школу самостійно вважається складним завданням. Вміти розбиратися, як загрузити матеріали уроку на платформу, підключити та налаштувати настроїти розсилки, проводити вебінари, відстежувати ефективність навчання.

Тема 5. Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.

Ключові питання теми: Ознайомлення з основними безкоштовними сервісами для розробки інтерактивних навчальних матеріалів

Тема 6. Лайфхаки сучасного вчителя на уроках історії та громадянської освіти

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 7. Формування предметної компетенції на заняттях з історії

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу в отриманні практичних знань, вмінь та навичок в предметній компетенції; вивчення історії розвиває вміння, навички в мисленнєвому та аналітичному спектрі

Тема 8. Практики екскурсійної роботи. Інтегровані уроки історії.

Ключові питання теми: У змісті програми приділено увагу традиційним функціям екскурсії та нетрадиційним сучасним підходам, які дозволяють використовувати її не тільки як засіб виховання, а й активно навчати історії та мистецтву. Досвід апробовано у низці авторських кураторських екскурсій до фондів Чернігівського обласного художнього музею, під час співпраці з туристичними фірмами та під час віртуальних екскурсій у магазині 'Суперкнигарня'.

Тема 9. Інфографіка і засоби візуалізації в навчальному процесі

Ключові питання теми: Інформатична графіка та візуалізація: переваги використання, алгоритми створення, story в малюнках, інструменти і ресурси для створення інфографіки, робота з безкоштовними та умовно-безкоштовними додатками, корисні джерела та

Тема 10. «Вступ до історії України та громадянської освіти. Проведення уроку відповідно до вимог НУШ 5 клас»

Ключові питання теми: Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» 95 модельним навчальним програмам для базової середньої освіти, у змісті яких реалізуються концептуальні засади нового Державного стандарту базової середньої освіти. У зв'язку із цим, актуальності набуває питання впровадження нових інтегрованих курсів у 5-х класах Нової української школи. Одним з таких курсів є 'Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти' для 5 класу НУШ. Курс має на меті реалізувати ідею поєднання національної і всесвітньої історії, складових громадянської освіти в єдине ціле, щоб показати місце України у глобальному світі, розкрити сам процес її інтеграції до світового співтовариства, характеризувати тотожність, нерозривність, взаємовплив ключових соціальних, політичних, економічних та культурних процесів в Україні та Європі; сприяти формуванню в учнів та учениць толерантності, загальнолюдських цінностей на засадах патріотизму й гідності, поваги до прав і свобод людини та визнання цінності верховенства права. Про особливості впровадження курсу в освітній процес та його перспективи і буде програма виступу

Тема 11. Вступ до історії. Підвищення кваліфікації

Ключові питання теми: Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» 95 модельним навчальним програмам для базової середньої освіти, у змісті яких реалізуються концептуальні засади нового Державного стандарту базової середньої освіти. У зв'язку із цим, актуальності набуває питання впровадження нових інтегрованих курсів у 5-х класах Нової української школи. Одним з таких курсів є 'Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти' для 5 класу НУШ. Курс має на меті реалізувати ідею поєднання національної і всесвітньої історії, складових громадянської освіти в єдине ціле, щоб показати місце України у глобальному світі, розкрити сам процес її інтеграції до світового співтовариства, характеризувати тотожність, нерозривність, взаємовплив ключових соціальних, політичних, економічних та культурних процесів в Україні та Європі; сприяти формуванню в учнів та учениць толерантності, загальнолюдських цінностей на засадах патріотизму й гідності, поваги до прав і свобод людини та визнання цінності верховенства права. Про особливості впровадження курсу в освітній процес та його перспективи і буде програма виступу

Тема 12. Основи роботи з платформою Moodle в умовах дистанційного змішаного навчання в ЗЗСО

Ключові питання теми: У зв'язку з різними обставинами антиковідні заходи, війна в Україні дистанційне змішане навчання стало основною формою навчання для багатьох учасників освітнього процесу. Існує багато платформ для проведення дистанційного навчання в асинхронному режимі, але Moodle зарекомендував себе як найзручніший та найпростіший у використанні засіб для створення дистанційних навчальних матеріалів. Саме тому платформа Moodle найстарішою та найпопулярнішою серед відкритих систем дистанційного навчання. Основні принципи та методи створення навчальних курсів буде викладено під час проведення даного тренінгу.

Тема 13. Передача вчителем Патріотичного та мотивуючого настрою. Формування української ідентичності.

Ключові питання теми: Ретроспективний аналіз

Тема 14. Підвищення ефективності дистанційних уроків історії за допомогою мобільних додатків: освіта у смартфоні

Ключові питання теми: Показати на практиці використання мобільних додатків в процесі дистанційного навчання історії

Тема 15. Використання візуальних методів для залучення учнів та підвищення ефективності навчання

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 16. Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфхаків.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 17. Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 18. Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.

Ключові питання теми: Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного навчання, проблемою освітян були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

Тема 19. Впровадження STEM підходів на уроках Історії

Ключові питання теми: У сучасній шкільній програмі історія все більше втрачає своє значення; для багатьох учнів вона вже перетворилася на предмет, який учні не бажають вивчати, вважаючи і часто досить слушно, що він не знадобиться їм у житті. Чи може історія бути корисною? Яка користь від історії? Історія - це знання чи розуміння? Історія - це наука про минуле чи про майбутнє? Чи можуть обійтися без історії 'фізики'?

Тема 20. 6 клас НУШ: Інтегрований курс історії - нові підходи та методики роботи

Ключові питання теми: Ознайомлення з роботою сучасних онлайн - сервісів, які можна використовувати на уроках історії НУШ. Робота з оновленими програмами. Визначення особливостей курсу Україна і світ вступ до історії та громадянської освіти

Тема 21. Історія. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: Ознайомлення з роботою сучасних онлайн - сервісів, які можна використовувати на уроках історії НУШ. Робота з оновленими програмами. Визначення особливостей курсу Україна і світ вступ до історії та громадянської освіти

Тема 22. Конструювання та застосування компетентнісно орієнтованих завдань з інтегрованих курсів історії 6 класів НУШ: методична скарбничка вчителя-предметника.

Ключові питання теми: 1. Ключові аспекти конструювання завдань 2. Ключові компетентності: теоретичний і практичний виміри 3. Методи

оцінювання навчальних компетентностей 4. Переваги компетентнісного навчання

Тема 23. Методи та практичні аспекти історії у 6 класах НУШ. Формування навичок міжпредметної інтеграції.

Ключові питання теми: 1. Ключові аспекти конструювання завдань 2. Ключові компетентності: теоретичний і практичний виміри 3. Методи оцінювання навчальних компетентностей 4. Переваги компетентнісного навчання

Тема 24. Конструювання та оцінювання компетентнісних завдань з історії у 7 класі НУШ

Ключові питання теми: Навчальні компетентності як основа для проектування уроків громадянської та історичної освітньої галузі. Зміст модельних навчальних програм 7 класів НУШ громадянська та історична освітня галузь. Реалізація діяльнісного підходу на уроках громадянської та історичної освітньої галузі у 7 класах НУШ. Конструювання компетентнісних завдань для синхронного та асинхронного вивчення курсів громадянської та історичної освітньої галузі у 7х класах НУШ.

Тема 25. Цифрові ресурси вчителя історії у 7 класі НУШ

Ключові питання теми: 1. Концептуальні засади реалізації Державного стандарту базової середньої освіти цикл базового предметного навчання; 2. Компетентності та шляхи їх реалізації засобами діяльнісного підходу на уроках історії у 7 класі НУШ; 3. Цифрові освітні ресурси для вчителя історії: 7 клас НУШ.

Тема 26. Компетентнісно-орієнтований потенціал уроку історії у 7 класі НУШ

Ключові питання теми: Перехід до циклу базового предметного навчання передбачає логічне продовження формування наскрізних навчальних компетентностей, визначених Державним стандартом базової загальної середньої освіти, Концепцією НУШ. Водночас, надзвичайно важливо визначити особливості груп споріднених результатів навчання, а також рекомендованих стратегій, сформованих у модельних навчальних програмах громадянської та історичної освітньої галузі 7-9 класи. Визначено особливості структурування уроку НУШ циклу базового предметного навчання. Рекомендовані форми рефлексії.

Тема 27. Історія України у 7 класах НУШ: вивчай, відкривай, досліджуй

Ключові питання теми: Програма створена так, щоб учитель/вчителька отримали практичні інструменти для покращення викладання історії України в класах НУШ на прикладі 7 класу

Тема 28. Методи та форми організації ефективної взаємодії на уроках історії у 7 класах НУШ

Ключові питання теми: Перехід до циклу базового предметного навчання передбачає логічне продовження формування наскрізних навчальних компетентностей, визначених Державним стандартом базової загальної середньої освіти, Концепцією НУШ. Водночас, надзвичайно важливо визначити особливості груп споріднених результатів навчання, а також рекомендованих стратегій, сформованих у модельних навчальних програмах громадянської та історичної освітньої галузі 7-9 класи. Визначено особливості структурування уроку НУШ циклу базового предметного навчання. Рекомендовані форми рефлексії.

Тема 29. Стратегії та підходи до викладання курсів громадянської та історичної освітньої галузі циклу базового предметного навчання НУШ

Ключові питання теми: 1. Роль громадянської та історичної освіти у формуванні ключових компетентностей Цілі навчання відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. Сучасні підходи до викладання історії та громадянської освіти 2. Компетентнісний підхід: формування практичних навичок і ціннісних орієнтирів Інтеграція предметів як засіб розширення світогляду учнів. Інтерактивні методи навчання 3. Використання дискусій, проєктної діяльності та рольових ігор. Застосування критичного мислення у вивченні історичних та суспільних явищ. Стратегії формування громадянської компетентності 4. Права, свободи та обов'язки громадян: як навчати через реальні життєві приклади Розвиток відповідального ставлення до суспільних питань 5. Використання цифрових технологій та онлайн-платформ Візуалізація історичних подій і фактів. Практичні рекомендації для планування уроків 6. Створення інтегрованих планів-конспектів Оцінювання та формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів. Обговорення викликів та перспектив

Тема 30. Історія та громадянська освіта: нові підходи до формування компетентностей.

Ключові питання теми: 1. Роль громадянської та історичної освіти у формуванні ключових компетентностей Цілі навчання відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. Сучасні підходи до викладання історії та громадянської освіти 2. Компетентнісний підхід: формування практичних навичок і ціннісних орієнтирів Інтеграція предметів як засіб розширення світогляду учнів. Інтерактивні методи навчання 3. Використання дискусій, проєктної діяльності та рольових ігор. Застосування критичного мислення у вивченні історичних та суспільних явищ. Стратегії формування громадянської компетентності 4. Права, свободи та обов'язки громадян: як навчати через реальні життєві приклади Розвиток відповідального ставлення до суспільних питань 5. Використання цифрових технологій та онлайн-платформ Візуалізація історичних подій і фактів. Практичні рекомендації для планування уроків 6. Створення інтегрованих планів-конспектів Оцінювання та формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів. Обговорення викликів та перспектив

Тема 31. Прийоми та ресурси для реалізації наскрізних компетентностей у 8 класах НУШ громадянська та історична освітня галузь

Ключові питання теми: 1. Огляд наскрізних компетентностей у НУШ та їх значення для громадянської та історичної освітньої галузі. 2. Інтерактивні методи навчання: Використання дискусій, рольових ігор та проєктної діяльності для формування громадянської свідомості та критичного мислення. 3. Цифрові ресурси та інструменти: Огляд платформ, додатків та інтерактивних матеріалів для підтримки історичної освіти та активної громадянської позиції учнів. 4. Практичні кейси: Приклади успішної інтеграції наскрізних компетентностей у навчальні програми з історії та громадянської освіти. 5. Обговорення викликів та обмін досвідом між учасниками.

Тема 32. НУШ у 8 класі: історія, що формує ідентичність та компетентності

Ключові питання теми: 1. Змістові та концептуальні основи викладання у 8 класі Особливості модельних програм 8 класу з інтегрованих курсів напр. «Історія: Україна і світ». Змістові лінії: хронологічна, тематична, регіональна інтеграція, формування громадянської ідентичності. Вікові особливості учнів 8 класу: когнітивні можливості, критичне мислення, ціннісні орієнтири. 2. Стратегії викладання: як реалізувати НУШ на практиці Методи формування історико-громадянського мислення: аналіз джерел, рольові ігри, дебати, історичні кейси. 3. Інтеграція ключових компетентностей критичне мислення, медіаграмотність, комунікація. Підходи: діяльнісний, компетентнісний, міжпредметна інтеграція. 4. Конструювання

навчального фрагменту. Особливості оцінювання. Створення запитань на розвиток критичного мислення.

Тема 33. Ігрові технології на уроках історії та громадянської освіти

Ключові питання теми: Ігрові технології – це інноваційні методи навчання, що використовують ігрову форму гри, симуляції, віртуальну реальність, щоб зробити процес засвоєння знань цікавим та ефективним, активізуючи мотивацію, розвиваючи навички, уяву та практичне застосування інформації через завдання, правила та змагання. Практичні приклади застосування ігор та грових технологій на уроках.

Тема 34. Діяльнісний підхід через гру: сучасні методики для історичної галузі.

Ключові питання теми: Ігрові технології – це інноваційні методи навчання, що використовують ігрову форму гри, симуляції, віртуальну реальність, щоб зробити процес засвоєння знань цікавим та ефективним, активізуючи мотивацію, розвиваючи навички, уяву та практичне застосування інформації через завдання, правила та змагання. Практичні приклади застосування ігор та грових технологій на уроках.

Тема 35. STEM-орієнтовані та інтерактивні методики викладання історії в 9 класі

Ключові питання теми: Програма передбачає ознайомлення педагогів із сучасними STEM-орієнтованими та інтерактивними методиками викладання історії в 9 класі. У змісті розглядаються підходи до інтеграції цифрових технологій, історичних досліджень, візуалізації даних, роботи з картами, таймлайнами та мультимедійними ресурсами. Особлива увага приділяється проєктному навчанню, гейміфікації, розвитку критичного мислення та формуванню ключових компетентностей учнів. Програма містить практичні кейси, інтерактивні вправи, моделювання історичних процесів і створення учнівських STEM-проєктів, що сприяють підвищенню мотивації та ефективності навчання історії.

Тема 36. Від дат до досліджень: сучасні STEM-практики викладання історії в школі

Ключові питання теми: Програма передбачає ознайомлення педагогів із сучасними STEM-орієнтованими та інтерактивними методиками викладання історії в 9 класі. У змісті розглядаються підходи до інтеграції цифрових технологій, історичних досліджень, візуалізації даних, роботи з картами, таймлайнами та мультимедійними ресурсами. Особлива увага приділяється проєктному навчанню, гейміфікації, розвитку критичного мислення та формуванню ключових компетентностей учнів. Програма містить практичні кейси, інтерактивні вправи, моделювання історичних процесів і створення учнівських STEM-проєктів, що сприяють підвищенню мотивації та ефективності навчання історії.

Тема 37. Історія без зубріння дат: критичне мислення на уроках

Ключові питання теми: Опрацьовуємо аналіз історичних джерел і пропаганди, дискусійні техніки, роботу з історичною пам'яттю, локальну історію громади та практичні завдання, що розвивають критичне мислення й громадянську компетентність.

Тема 38. Уроки історії, що виховують громадянина: практичні прийоми

Ключові питання теми: Опрацьовуємо аналіз історичних джерел і пропаганди, дискусійні техніки, роботу з історичною пам'яттю, локальну історію громади та практичні завдання, що розвивають критичне мислення й громадянську компетентність.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Андрищенко Т.К. Розвиток рефлексивної компетентності педагога: теорія і практика. Наук.-метод. посібник. Черкаси : КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР», 2022. 72 с.
2. Андрищенко Т.К. Самореалізація педагогів у процесі підготовки до формування здоров'язбережувальної компетентності особистості. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. № 7 (25). С. 370–376.
3. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. С. 9-14.
4. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рошчина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
5. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора школи. Управління школою. 2018. №31-33. С. 80-94.
6. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. № 3. 2008. С. 23-30.
7. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ: матеріали наук.-практич. конф. URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
8. Даниленко Л.І. Світочі української науки: життя та наукова діяльність: метод. посібник /Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2018. 104 с.
9. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
10. Євтух М. Б., Черкашина Т. В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю. А., 2017. 348 с.
11. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucouz.ua/ZER.pdf>
12. Ілліна О. В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя, в історії педагогічної думки. Вісник Житомирського державного педагогічного університету. 2018. № 24. С.

13. Керівництво з проведення інтерв'язій та суперв'язій / автор-упорядник Т. Артеменко. Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: <https://cutt.ly/dEUkz1u>
14. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
15. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM> .
16. Мартинець Л. А. Управління професійним розвитком учителів : навч.-метод. посіб. / Л. А. Мартинець. - Вінниця : ДонНУ, 2016. - 87 с. Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності: стандарти та рекомендації. - URL : <https://cutt.lv/prnvgjh>
17. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
18. Нова українська школа : український правопису системі формування орфографічної компетентності в учнів початкової школи із застосуванням правил українського правопису : навчально-методичний посібник. / Н. Воскресенська, М. Коновалова, І. Літвінова, О.Якименко. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 160 с.
19. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні : посіб. для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О. М. Отич, Л. К. Задорожна, З. В. Рябова, Л. М. Оліфіра та ін.; за заг. ред. О. М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗЗСО «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
20. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
21. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкуванняу школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EwB2eV>
22. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкуванняу школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EwB2eV>
23. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
24. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення суперв'язії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
25. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 09.01.2014 №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
26. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
27. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловйова, О.І. Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>
28. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
29. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир, 2017. С. 21-29.
30. Стадніченко О. О. Роман Василя Шкляра «Чорний Ворон»: історична

та художня правда. Вісник Запорізького національного університету. №2. 2010. С. 307-312.

31. Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. 160 с.
32. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
33. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
34. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
35. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
36. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
37. Цуркан Т. Г., Красій Н. Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 10 (54). С. 313-318.
38. Шрамченко О., Рибалко П. Фізкультурно-оздоровча робота в закладах дошкільної освіти: практичні поради. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 7 (81). URL: <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2019/01/17.pdf>
39. Штомпка П. Доверие в эпоху глобализации. Социальная политика и социология. 2006. № 4. С. 8-15.
40. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>
41. Heick.T. The Characteristics of a Highly Effective Learning Environment. URL: <http://surl.li/eakxu>
42. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.

Додаткова література:

1. Андрощук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. Рівне, 2016. № 2 (86) С. 13-16.
2. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
3. Кремень В. Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
4. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
5. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
6. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
7. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
8. Шість цеглинок методичний посібник / упор. О. Рома – The LEGO Foundation, 2018. 35с. URL: <https://cutt.ly/b0zhk4l>

9. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ., 2019. 168 с.
10. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache. Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.